

економічними завданнями, які постають в процесі розбудови держави, є створення національного капіталу та інтеграція суб'єктів, що здійснюють економічну діяльність на теренах країни, в національну економічну систему. Культурна складова процесу національного державотворення полягає у перетворенні зденационалізованої імперської культури на культуру національно-патріотичну.

У процесі трансформації неминує ініціюються соціальні нововведення, що контактують із колишніми структурами і продукують кінцевий результат, який становить собою компроміс між належним та можливим, між прогресом і консерватизмом. В цьому питанні дуже важливим є формування основних концепцій та моделей політичної трансформації і ми спробуємо в подальших дослідженнях застосувати їх впливу на формування сучасного індивіда.

Список використаних джерел

1. Бальцерович Л. Социализм, капитализм, трансформация: Очерки на рубеже веков / Л. Бальцерович / Пер. с польск. – М.: “Наука”, Изд-во УРАО. – 1999. – 352 с.
2. Бжезинский З. Большая шахматная доска / З. Бжезинский // Пер. О.Ю. Уральской. – М., Международные отношения. – 1998. – 122 с.
3. Большим экономикам стран Азии прописали постепенные реформы // Трансформация. – 2001. – № 1. – С. 20.
4. Гіденс Е. Соціологія. / Е. Гіденс. – К.: Основи. – 1999. – 726 с.
5. Глобальні трансформації і стратегія розвитку: [монографія] / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін. – К.: ВІПОЛ, 1998. – 416 с.
6. Киссинджер Г. Дипломатия / Г.Киссинджер // Пер. с англ. Львов В.В. – М.: “Ладомир”, 1997. – 848 с.
7. Кучин И.А. Динамика возникновения хаоса при глобальных трансформациях общества [Электронный ресурс] / Кучин И.А., Лебедев И.А., Мить А.А., Филиппова Л.Н. – Режим доступа – http://vasilievaa.narod.ru/gu/mat_conf/SOV/SOV10.htm
8. Попов Д. Институциональная трансформация [Электронный ресурс] / Д. Попов. – Режим доступа: www.pages.nnov.ru/tokarev/hgap/popov3.html.
9. Трансформация экономических и социально-политических институтов в условиях перехода к информационному обществу // Режим доступа <http://www.iis.ru/events/19981130/shadrin.ru.htm>
10. Хиршлер Р. Десять лет трансформации / Р. Хиршлер Р. // Трансформация. – 2000. – № 5. – С. 1–3.
11. Huntington S. The Third Wave: Democratization on the Late Twentieth Century / S. Huntington – Norman: University of Oklahoma Press, 1991. – P. 59–69.

References

1. Baltserovich L. Sotsializm, kapitalizm, transformatsiya: Ocherki na rubezhe vekov / L. Baltserovich / Per. s polsk. – M.: “Nauka”, Izd-vo URAO. – 1999. – 352 s.
2. Bzhezinskiy Z. Bolshaya shahmatnaya doska / Z. Bzhezinskiy // Per. O.Yu. Uralskoy. – M., Mezhdunarodnyie otnosheniya. – 1998. – 122 s.
3. Bolnyim ekonomikam stran Azii propisali postepennoye reformy // Transformatsiya. – 2001. – № 1. – S. 20.
4. Hidens E. Sotsiologiya. / E. Hidens. – K.: Osnovy. – 1999. – 726 s.
5. Hlobal'ni transformatsiyi i stratehiya rozvytku: [monohrafiya] / O.H. Bilorus, D.H. Luk'yanenko ta in. – K.: VIPOL, 1998. – 416 s.
6. Kissindzher G. Diplomatiya / G.Kissindzher // Per. s angl. Lvov V.V. – M.: “Ladomir”, 1997. – 848 s.
7. Kuchin I.A. Dinamika vznikoventiya haosa pri globalnih transformatsiyah obschestva [Elektronnyy resurs] / Kuchin I.A., Lebedev I.A., Mit A.A., Filippova L.N. – Rezhim dostupa – http://vasilievaa.narod.ru/gu/mat_conf/SOV/SOV10.htm
8. Popov D. Institutsionalnaya transformatsiya [Elektronnyy resurs] / D. Popov. – Rezhim dostupa: www.pages.nnov.ru/tokarev/hgap/popov3.html.
9. Transformatsiya ekonomicheskikh i sotsialno-politicheskikh institutov v usloviyah perehoda k informatsionnomu obschestvu // Rezhim dostupa <http://www.iis.ru/events/19981130/shadrin.ru.htm>

10. Hirshler R. Desyat let transformatsii / R. Hirshler R. // Transformatsiya. – 2000. – № 5. – S. 1–3.

Devchikina N. M., PhD. in Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy, National Technical University of Zaporizhzhya (Ukraine, Zaporizhzhya, ndev@ukr.net

Basic concepts and models of political transformation

Today, almost all countries in the world are in a state of political transformation and to outline the basic concepts and models is required to form an idea of the process.

The system of political, economic and social foundations of political transformation is not sufficiently analyzed in scientific sources, in particular, there are different views on features of changes of information space policy in Western societies and post-Soviet societies; institutional and subjective model of globalization of political processes and policies as a factor of transformation also require research.

Structural and multidisciplinary approaches more fully reveal the main concepts and models of political transformation that then can be applied to the study of their impact on the formation of the modern individual.

Key words: political transformation, the transformation of society, the concept of transformation, models of transformation.

Левочкина Н. Н., кандидат философских наук, доцент кафедры философии, Запорожский национальный технический университет (Украина, Запорожье), ndev@ukr.net

Основные концепции и модели политических трансформаций.

На сегодняшний день практически все страны мира находятся в состоянии политической трансформации и для формирования представления об этом процессе необходимо охарактеризовать основные концепции и модели.

В научных источниках недостаточно проанализировано систему политических, экономических и социальных основ политической трансформации, в частности, существует разное видение особенностей измененной информационного пространства политики в западных обществах и обществах постсоветского периода; исследование требуют институциональные, субъектные модели глобализации политических процессов и политика, как фактор трансформации.

Ключевые слова: политическая трансформация, трансформация общества, концепции трансформации, модели трансформации.

* * *

УДК 130.2

Поліщук К. О.
асистент кафедри
філософської антропології, Національний
педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова
(Україна, Київ), kapolischuk@gmail.com

ОТОЖНЕННЯ СУБ'ЄКТА СПОЖИВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ІНФОРМАЦІЄЮ, ЩО СПОЖИВАЄТЬСЯ

На початку статті йдеться про актуальність дослідження сучасного інформаційного простору, який пропонується сучасному споживачеві, як в світі так і в українському суспільстві. Далі запропонована структура споживання інформації на прикладі психологічної моделі Ж. Лакана, яка демонструє отождолення інформації, що споживається з самим суб'єктом споживання.

Констатується наявність “кліпового” сприйняття будь-якої інформації, зокрема спогадів та самоусвідомлення, що веде до стирання часових меж життя як біологічного процесу.

В статті йдеться про настиги, як наслідок забуття оригіналу. Також про звернення до настигу для демонстрації певних ностальгічних цінностей, які не може знати нове покоління споживачів і які сприймають настиги за оригінал.

На підставі досліджень Б. Гройсаз проблеми “кінця історії” та культури забуття і праць В. Нурковоїна тему Автобіографічної пам'яті робиться висновок про перенесення свідомості в цифровий інформаційний вимір і постулюється забуття смертності.

Ключові слова: “кінець історії”, “кліпове мислення”, автобіографічна пам'ять, уявне-символічне-реальне, настиги.

Початок і середина ХХ ст. ознаменувалась розвитком виробництва, індустріальними проривами, виходом людини в космос, думками про можливість колонізації інших планет. Людство мріяло вийти за межі своїх фізичних тіл, чекало від майбутнього неймовірних можливостей, емоційного захоплення та інтелектуального пробудження, що мали прийти разом з розвитком технологій. Ідеологи капіталізму мрійливо

обіцяли 3-х годинний робочий день. Натомість в ХХІ ст. цивілізація отримала можливість працювати вдома, і “фрілансом” стерла межі робочого дня. Людство забуло високі ідеї, виробництво агресивними темпами припинилось, але споживання так і не полишило свідомості, трансформувались в пост-споживання видів інформації.

Споживання ідей і ідеологій виступає на перший план. Тема, що перебувала на краю біології та соціології почала ставити вкрай важливі екзистенційні питання. Чи може існувати людина без сучасних технологій? Чи є людина людиною без інформаційних гаджетів? І чи правомірно вважати людину повноцінним членом суспільства, якщо вона не підкорена ідеології споживання?

За допомогою споживання новітніх технологій людина може побачити себе в дитинстві, поставити питання і вмиг отримати відповідь на нього у пошукових системах, де інформація зберігається на певних фізичних носіях, а знедавна і нефізичних (хмарні сервіси, для широкої маси споживачів лишаються загадковою субстанцією без місця конкретного розташування).

Актуальність дослідження заданої теми полягає в першу чергу у тому, що розвиток інформаційних технологій змінює людську природу. Сучасне суспільство, і зокрема українське суспільство є інформаційно та фінансово неоднорідним. Велика різниця доходів верств населення, пропагування “багатого життя” з інформаційних джерел тим, хто не може собі цього дозволити. Виникнення великої кількості людей, що не встигають накопичити багатства для втілення однієї мрії, як захоплюються новою, забувши про попередню. Сучасність демонструє нам нову людину без пам’яті, без мети – ідеальний матеріал для загрозованих ідеологій.

Про споживання як таке, від Ж. Бодріара, Т. Уеблена, Г. Зімеля, М. Фезерстоуна і Е. Фрома з їх класичними фундаментальними роботами, написано безліч текстів, які різним чином описують його негативно чи позитивно. Сучасне інформаційне і ідеологічне споживання демонструють роботи українських дослідників А. Соловйової “Ризики формування суспільства споживання у сучасній Україні”, С. Мельниченко “Суспільство споживачтва як хронотопантитворчості”, Г. Бахтіної “Математика як “щеплення” проти “кліповості” інформації та “колажу” сучасного мислення”, Т. Удовицької “Кліпове мислення” молоді: особливості прояву в процесі навчання (до постановки проблеми)”. Вони наголошують на негативних наслідках безконтрольного споживання інформації. Останні дві, зокрема, на феномені “кліпового мислення”.

Радянський та німецький філософ Б. Гройсу своїх відео виступах, та інтерв’ю різним виданням описує споживання інформації, як один з чинників проблеми “смерті історії”, що в свою чергу є аспектом культури забуття. В. Нуркова досліджує проблему автобіографічної пам’яті, яка дещо офтоп, та все ж є цікавою і представляє цінність для нашого дослідження, це роботи “Автобиографическая память с позиций культурно-деятельностной психологии: результаты и перспективы исследования” та “Какие воспоминания

мы выбираем? Как цифровой фотоаппарат изменяет нашу память”.

Мета дослідження: виявлення взаємодії суб’єкта з інформацією на прикладі моделі психологічних інституцій Ж. Лакана; окреслення теорії культури забуття в сучасному інформаційному просторі.

Ми пропонуємо розглянути методологію Ж. Лакана, його схему “уявне-символічне-реальне” на прикладі споживання індивідом інформації. Розробляючи своє вчення Ж. Лакан вбачав “уявне” як дії іншої людини від якої суб’єкт намагається психологічно захиститись і тому створює цілісний, але ілюзорний образ власного “Я”. Ми приймаємо цю модель і ставимо на місце “іншої людини” інформацію, всю інформацію і її дії, що сприймає дитина, а потім і дорослий в ході свого розвитку. Таким чином інформація об’єктивується і постає в образі Іншого. Далі йдеться про “символічне” і Ж. Лакан говорить, що “символічне” – це інша людина сама по собі, ми йдемо далі і говоримо що “символічне” – це інформація сама по собі. Слово як одиниця інформації в її проявах всіх п’яти периферичних систем. І нарешті “реальне” у вченні Ж. Лакана – те як суб’єкт сприймає все це, його особиста інформаційна реальність. Ми лишасмо “реальне” незмінним, але розглядаємо його в контексті нового тлумачення двох попередніх інституцій.

Таким чином ми побудували схему споживання і інтерпретації інформації індивідом. Фрагментований індивід, або як називає його сама Ж. Лакан – “дивід”, у інформаційному просторі споживаючи інформацію, що його цікавить зациклюється і споживає образ себе. Про це говорить дослідник Б. Гройс: “Ми говорили вже про фрагментацію суспільного простору. По американському телебаченню вже можна замовити персоналізовані новини – про події та країни, що вас цікавлять. Зникає загальна інформованість... ...В медіальному просторі в кінцевому рахунку ви бачите тільки відображення своїх інтересів, самого себе”[1]. Це підтверджує нашу ідею споживача що формується за моделлю Ж. Лакана.

Б. Гройс в інтерв’ю журналу Slon.ru говорить про Google, як про механізм колективної пам’яті: “Будь-яка об’єктивація тілесних процесів, про що було відомо ще Маклюєну, призводить до їх зникнення в людині. Безумовно, з пам’яттю це сталося. Так, мова йде про безпосереднє зіткнення людину, не захищеної якою-небудь культурою, з пошуковою машиною”[1]. Тобто ми бачимо як під впливом інформації змінюється природа людини, пам’ять стає непотрібною функцією, адже вільний доступ до джерела всесвітньої інформації нівелює її необхідність.

Ф. Джеймісон у своїй статті “Постмодернізм і суспільство споживання” аналізує поняття пастиш. Попри все інше він наводить приклади з кінематографу, які ілюструють як людина ностальгує і через фільми прагне повернутись в епоху модерних наративів. Тобто туди, де працюють старі моделі і автори яскраво виражають свій унікальний стиль. В даному випадку Ф. Джеймісон наводить приклад старих серіалів 30-х, де герої потрапляють у різні фантастичні ситуації з “промінням смерті”, вибухами і пригодами. Дослідник розглядає їх прикладом, на якому будуються Зоряні війни (1977, 1980, 1983) першого покоління, в сучасній

черзі четвертий, п'ятий і шостий епізоди [2]. Пояснюючи, таким чином, феномен пастишу. Тобто пародія без нашарування гумору з певним вмістом пошани до оригіналу. Що ж ми спостерігаємо зараз? Виросло покоління людей, що не лише не бачили першу трилогію Зоряних війн, але ґрунтуючи свої знання на другій трилогії “Зоряні війни” (1999, 2002, 2005), що виступає пріквелом (prequel), тобто першим, другим і третім епізодом, очікують вже наступної трилогії.

Такий стан речей демонструє нам людину інформаційної епохи, що виходить на рівень культури пост-споживання (або пост-матеріальних цінностей). Б. Гройс наводить приклад американського студента, що ставить питання: “Коли закінчиться Китай?” ілюструючи як сучасне суспільство переживає “кінець історії”. Студент чекає, коли “закінчиться Китай”, коли припиниться занепокоєність з приводу першості китайської економіки, індустрії тощо. Він сприймає інформацію, як щось що має закінчення. Повторюючи буддистську настанову лозунг трилогії кінокартини Матриця говорить нам: “Все що має початок має і кінець”. І сучасне людство вкрай звикло до “установки апокаліптично-есхатологічного типу, що спрямована на будь-який феномен” [1], як говорить Б. Гройс. Свідомість інформаційного суб'єкта прагне закінчити справу з певним феноменом, щоб перейти до іншого забувши про попередній. Так інформація швидко забувається, якщо її не записати, наприклад, на цифровий носій.

В своїх записах “Крила над Африкою (Дещо з галузі орнітології)” Е. Хемінґуей описував яку важкугру Беніто Муссоліні почав в Абіссинії. Письменник засуджує дії дуче і, аналізує особливості фауни африканської країни, радить пораненим італійським солдатам лежати обличчям вниз, щоб велетенські птахи не викльовували бідолашним очі. Описуючи ці жахи Е. Хемінґуей, в першу чергу як журналіст, вірить і чекає кінця військової агресії Італії та Німеччини. Події, що торкнулись сучасної України не менш драматичні і вражаючі, тасучасна журналістська спільнота очікуючи закінчення військових дій схожа з американським письменником, однак очікуване “завершення” не тотожне. Онтологічне бажання миру, кінця війни у письменника не схоже на екзистенційне бажання репортерів писати про закінчення певної події. Журналісти продукують чисельну кількість інформації заради демонстрації, а не заради фінального кінця. Відсутність фокалізованого “генерала” породжує номадичну свідомість у споживачів, що не має мети споживання. За один відеоряд новин, людина може змінити думку від урочисто-тріумфальної віри у кращий остаточний кінець до депресивно-безвихідного жалю за своє становище. Однак, новини закінчуються і свідомість прагне скоріше очистити спогади, щоб знову і знову в майбутньому пережити сильні емоції – цьому сприяє рекламна система, що побудована на телебаченні.

Така свідомість спрямовує інтенції лише на споживання безкінечно нових і нових емоцій, подій та відчуттів. Як ми вже згадували, особливою цінністю сучасного робітника є вільний час. Німецький Б. Хюбнер пише про екзистенціальну нудьгу, яка закладена у природі людини і що виявляється саме в цей вільний час. Мислитель зазначає: “Завдяки мегамашині сучасної західної культури споживання можна знайти бажаний “Вільний час” у більших обсягах, ніж будь-коли раніше. Але парадокс полягає в тому, що розпорядитися вільним часом набагато складніше, ніж “робочим”. Вільний час вимагає вільного вибору і вільної відповідальності” [5, с. 8]. Сучасна цивілізація свій вільний час проводить у всесвітній мережі, де йде неконтрольований потік інформації і новин. Лише зацикленість на собі виступає певною мембраною за яку проникає певна відібрана інформація.

В. Нуркова розроблюючи феномен автобіографічної пам'яті, досліджує таке явище як культурно життєвий сценарій. “Культурний життєвий сценарій (КЖС) – це уявлення, що поділяється більшістю членів культурної спільноти про типовий змісті і “розклад” життєвих подій, а також про приписувану їм значимість і валентності” [3]. Тобто це соціально вигідний проект життя, який хотілось би втілити, і він за В. Нурковою впливає на автобіографічну пам'ять людини. “Так, Д. Око і С. Блок на підставі даних, отриманих у австрійській вибірці літніх респондентів, стверджують, що близько половини спогадів, включених в історію життя в статусі важливих, збігаються з вмістом культурно життєвого сценарію. При відповіді на питання “Яку подію свого життя Ви могли б назвати найважливішою?” 80% російських респондентів називали “сценарну” подію” [3]. І пригадавши Б. Гройса, що говорить про фрагментацію особистості, яка споживає інформацію, що є власним відображенням, ми бачимо як людина сама конструює свій майбутній і минулий світ покладаючись лише на екзистенційні, глибинні переживання. Криза онтологічних основ людства, що поглиблюється у всіх сферах, яскраво виражена саме у відношенні людини з оточуючим світом інформації. Її не цікавлять фундаментальні основи світових процесів, якщо вони не торкаються безпосередньо споживача.

В автобіографічній пам'яті завжди присутні рідні, або близькі люди, які вже давно померли, та за рахунок збережених відео чи зображень їх цифрових копій вони постають зовсім живими, але на невизначений термін перебуваючими за межами нашої досяжності. За аналогією, коли суб'єкт споживає збережену, на цифрових носіях, фізичних чи нефізичних (жорсткий диск, хмарні сервіси), інформацію про себе усвідомлення відведеного життєвого часу і його кінцевості (тобто усвідомлення власної смертності) дещо змінюється. Близькі жили в свідомості людини з давніх давен, у переказах, історіях, віршах і листах, та сучасність дає змогу “запам'ятати” їх такими, якими вони були, їх поведінку, особливі манери тощо. Про колосальне накопичення автобіографічної інформації свідчить вже сформована вірусна традиція selfie-фото та простота у використанні фото та відео пристроїв.

* Пріквел (англ. Prequel, контамінація приставки pre-‘до-’ і sequel) – книга, кінофільм або комп'ютерна гра, час дії яких відбувається до подій раніше створеного твору і попередні їм по внутрішній хронології.

Наукова фантастика, спочатку в літературі: “Князь світла”, “Маска Локи”, “Витки” Р. Жилезни, а потім і в кінематографі Газонокосильник (1992), Вона (2013), Робокор (1987, 2014) Перевага (2014) звертається до теми перенесення свідомості у кібернетичну реальність. Та сучасна медицина навчає людину “силою думки” рухати біо-технічними протезами [4; 6]. Тобто свідомість дійсно може активно взаємодіяти з технікою на користь людства і це не фантастика. А від так, розвиток сучасних технологій цілком ймовірно може перенести свідомість людини на цифровий носій. Ми допускаємо, що це вже відбулося – сторінки у соцмережах, що акумулюють спогади, до яких можна звернутись в будь-який час, постають індивідуальною пошуковою системою, або персональним Google’ом.

Тож тим загрозовішим є масове перенаправлення вектора самоусвідомлення без кінцевої точки, тобто смерті, змінить сучасне обличчя світової цивілізації. Цікавим фактом є те, що сучасні фільми про супергероїв прагнуть пояснити суперздібності максимально науково, таким чином наближуючи “героїв” до реальних людей, на відміну від попереднього уявлення про неймовірні фантастичні випадковості та мутації*.

Отже, межі реальності і віртуальності, що існує в свідомості сучасної людини стираються, так як пам’ять втрачає свій онтологічний статус. Підґрунтям для побудови світогляду стає інформація що ототожнюється з самою особистістю.

Запропонована структура споживання інформації на прикладі психологічної моделі Ж. Лакана підтверджується елементами теорії автобіографічної пам’яті В. Нуркової та дослідженням “кінця історії” Б. Гройса.

Ми спостерігаємо в нашому дослідженні факти, які неминуче доводять існування кліпового сприйняття інформації, а разом з тим і кліпового самоусвідомлення суб’єкта. Така “кліповість”, розпорошеність людської індивідуальності порушує усвідомлення часових рамок, шляхом винесення пам’яті за межі свідомості і звернення до нею не перманентно. Проводячи аналогію з апоріями Зенона проти руху, скажимо, що пригадування частини інформації, шляхом звернення до неупорядкованих носіїв, в певному відрізку часу і в певному місті порушує лінійне хронологічне пригадування, що в свою чергу порушує простір перебування самоусвідомлення людини у часі. Таким чином ми бачимо, як страх смерті втрачає свою силу, перед сучасними інформаційними технологіями, що неминуче відображається на природі людини.

Констатується наявність “кліпової” свідомості, як невід’ємного атрибуту сучасної життєдіяльності суб’єкта–споживача. Це дає змогу прослідкувати зміну парадигм сприйняття інформації, від лінійної фокалізації до номадичної установкою на забуття у культурній самосвідомості суб’єкта інформаційного суспільства.

Список використаних джерел

1. Гройс Б. Все меняется, но у нас нет ощущения перемен / Б.

Гройс.Интерв’ю журналу Slon.ru [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://slon.ru/biz/1202091/>

2. Джеймисон Ф. Постмодернизм и общество потребления / Ф. Джеймисон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_4/10.htm

3. Нуркова В. Автобиографическая память с позиций культурно-деятельностной психологии: результаты и перспективы исследования / В. Нуркова // Вестник Московского университета. Серия 14. Психология. – 2011. – №1.

4. Утопия мозга – 2054: сверхчеловеческие возможности нейробиологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slon.ru/biz/1152335/>

5. Хьюбнер Б. Произвольный этос и принудительность эстетики. Пер. с нем. – Мн.: Пропилей, 2000. – 152 с.

6. Mind-controlled transgene expression by a wireless-powered optogenetic designer cell implant [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nature.com/ncomms/2014/141111/ncomms6392/full/ncomms6392.html>

References

1. Grojs B. Vse menjaetsja, no u nas net oshhushhenija peremen / B. Grojs. Interv’ju zhurnal Slon.ru [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://slon.ru/biz/1202091/>

2. Dzhejmison F. Postmodernizm i obshhestvo potreblenija / F. Dzhejmison [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.ruthenia.ru/logos/number/2000_4/10.htm

3. Nurkova V. Avtobiograficheskaja pamjat’ s pozicij kul’turno-dejatel’nostnoj psihologii: rezul’taty i perspektivy issledovanija / V. Nurkova // Vestnik Moskovskogo universiteta. Serija 14. Psihologija. – 2011. – №1.

4. Utopija mozga – 2054: sverhchlovecheskie vozmozhnosti nejrobiologii [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://slon.ru/biz/1152335/>

5. Hjubner B. Proizvol’nyj jetos i prinuditel’nost’ jetetiki. Per. s nem. – Mн.: Propilei, 2000. – 152 s.

6. Mind-controlled transgene expression by a wireless-powered optogenetic designer cell implant [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.nature.com/ncomms/2014/141111/ncomms6392/full/ncomms6392.html>

Polishchuk K. A., postgraduate student of department philosophical anthropology National pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), kapolischuk@gmail.com

Identification consumer information with the information which consumed

At the beginning of the article refers to the relevance of the study of modern information space, which offers modern consumer in the world and in the Ukrainian society. Further proposed structure consumption of information on the example of J. Lacan psychological model that demonstrates the identification of information consumed by the subject to consumption.

Ascertains that “blip” perception of any information, including memories and consciousness, which leads to blurring of the temporal limits of life as a biological process.

In this article we are talking about pastiche, as a result of forgetting the original. Also reaching out to the pastiche to demonstrate certain nostalgic value, which cannot know the new generation of consumers perceive and pastiche as the original.

Based on studies of B. Groys on the problem of the “end of history” culture of neglect, as well as works by V. Nurkovo on the theme of autobiographical memory, concludes the transference of consciousness into digital information dimension and postulated oblivion of death.

Keywords: “end of history”, “blip thinking” autobiographical memory, imaginary and symbolic–real, pastiche.

Полищук К. А., ассистент кафедры философской антропологии, Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова (Украина, Киев), kapolischuk@gmail.com

Отождествление субъекта потребления информации и потребляемой информацией

В начале статьи говорится об актуальности исследования современного информационного пространства, которое предлагается современному потребителю, как в мире, так и в украинском обществе. Далее предложена структура потребления информации на примере психологической модели Ж. Лакана, которая демонстрирует отождествление потребляемой информации с самим субъектом потребления.

Констатируется наличие “клипового” восприятия любой информации, в том числе воспоминаний и самосознания, что ведет к стиранию временных границ жизни как биологического процесса.

В статье речь идет о пастиче, как следствии забывания оригинала. Также об обращении к пастичу для демонстрации определенных ностальгических ценностей, которые не может знать новое поколение потребителей, которое воспринимают пастичи как оригинал.

* Така різниця у сприйнятті та трактуванні героїв коміксів різних часів може стати досить цікавою темою для компаративного дисертаційного дослідження.

На основании исследований Б. Гройса о проблеме “конца истории”, культуры забывания, а так же работ В. Нурковой на тему Автобиографической памяти, делается вывод о переносе сознания в цифровое информационное измерение и постулируется забывание смертности.

Ключевые слова: “конец истории”, “клиповое мышление”, автобиографическая память, воображаемое–символическое–реальное, пастши.

* * *

УДК 141.7: 327.461

Вихованець З.С.
аспіранткакафедри соціальної філософії
та філософії освіти, Національного
педагогічного університету імені М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), zarina.vyhovanec@mail.ru

СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ЯК ЗРАЗОК ГРАМАТИКИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сучасні соціально-економічні проекти з їх чіткою часовою, фінансовою та стратегічно-просторовою визначеністю приречені посилювати мобільний та комунікативний характер праці, а мова стає необхідним атрибутом соціального характеру продуктивності праці. У запропонованій публікації аналізується процедура специфічного поєднання мовленнєвого та економічного підходу формування вартості як соціального феномену, а граматики забезпечує таку систему уявлень коли водночас надається значення об'єкту та формується судження з можливістю встановлення його істинності.

Ключові слова: вартість, мова, граматики, знання, теорія грошей, неоекономіка, соціальний феномен.

Сучасна ситуація перехідного періоду, коли одночасно існує декілька способів виробництва, призвела до того, що промисловий капітал, орієнтований на використання максимальних обсягів уречевленого постійного капіталу, швидко змінюється капіталом епохи постмодерну, де пріоритету набуває використання нематеріального капіталу. Відповідно, такі зміни соціально-економічної системи глобалізованого світу суттєво змінюють змістовне наповнення таких ключових категорій як вартість, капітал, праця тощо. Знання, як такі, стають базовою виробничою силою, а основним продуктом суспільної діяльності визначається вже не праця, а кристалізовані знання. Мова йде про те, що мінова вартість матеріальних і нематеріальних товарів залежить у кінцевому рахунку не від кількості вкладеного в них сукупної суспільної праці, а вмісту в них інформаційних знань та інтелекту людини. На відміну від сукупної суспільної праці знання та інтелект не можуть бути зведені до кількості абстрактної праці як його результат або еквівалент.

Таким чином, така своєрідна когнітивна трудова діяльність створює величину та співвідношення вартості товарів однозначно невизначеною та складно-прогнозованою, у першу чергу тому, то не враховується “комунікативна” складова продукту. Неможливість виміряти сучасну працю класичним способом унеможлиблює виміряти й її вартість. Криза зазначених соціально-виробничих змін у теорії вартості вимагає перегляду сутнісних засад формування самої категорії вартості, а тим самим і саму систему еквівалентів на яких будується товарний обмін.

Як бачимо, особливої уваги заслуговує виявлення нових стратегічно необхідних методологічних засобів для дослідження та пристосування до вимог сучасного турбулентного соціально-економічного простору за допомогою процедури гармонізації та набуття нового

статусу базових категорій: “Безкінечність категорій має вигляд діяльнісного освоєння всіх можливостей змісту динаміки думки. Категорії розширено відтворюються в духовному виробництві людських цивілізацій і потребують внаслідок своєї всезагальності необмеженого культурно-історичного здійснення □2, с. 116□”, - звертаємось до пояснень нових підходів у методологічній свідомості С.Б. Кримським. Світові культурно-історичні події останніх років підтверджують стохастичний характер функціонування соціально-економічної системи, яку вже не можна аналізуватися виключно за допомогою методів класичної раціональності, які є базовими для сталого характеру динамічних систем.

Проблема континууму категоріального апарату в архітектоніці економічних знань актуалізує не тільки розуміння соціально-економічного буття людини, а й формує проблематику самого тексту та нарративної мовної референції економічного знання. Ж. Дерріда вказує на те, що процедурозмістовного формування категорій забезпечує можливість конструювання самого Буття, тобто у такий спосіб фіксується процес мовленнєвого конструювання суспільно-економічної сфери існування людини.

Мова є матеріальним носієм соціально-комунікативної взаємодії між людьми, тому фундаментальна типологія граматики та фундаментальна типологія суспільно-економічних відносин є тотожними між собою: “Граматики – це самосвідомість мови, точно так само, як логіка є самосвідомістю мислення... Говорінням ми укріплюємо часову і просторову осі нашої цивілізації, тому що займаємо місце у її центрі, розташовуючись обличчям до обличчя з її чотирьма аспектами – її майбутнім, її теперішнім, її внутрішньою солідарністю, її зовнішньою боротьбою. Й перед обличчям цієї специфічної та небезпечної відкритості чотирьом сферам життя наші слова повинні встановлювати певну рівновагу: у кожний даний момент мова розподіляє та організовує всесвіт заново”[3, с. 21].

Таким чином, дослідження механізму становлення категоріального апарату сучасної мови у сфері соціально-економічного знання як своєрідної процедури об'єктивізації індивідуальної свідомості людини та формування мозаїчної культурної традиції в процесі трансформації світового господарства є безперечно актуальним завданням.

Дискусія про смислове наповнення категорій апарату економічного знання проходить через всю історію економіко-теоретичної думки. Платон та Аристотель стверджували дискретний характер категорій завдяки тому, що світ поділяється на не перехрещуванні класи предметів, у той час як категорії мають визначені межі. Згодом альтернативну позицію формує Л. Витгенштейн, який стверджував, що всі категорії відносні та мають дифузійний характер. Відповідно формується мережа таких зв'язків, які мають центр і периферію. Причому периферія сприяє наповненню змісту категорій новими смислами, а взаємне проникнення периферійних сфер декількох категорій також стає суттєвим фактором трансформації єдиного смислового поля.